

Nr 152.

Ankom till riksdagens kansli den 5 juni 1934 kl. 11 f. m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition an-
gående anslag till skyddsuppfostran m. m.*

(3:e avd.)

I den till riksdagen avlätna, den 3 januari 1934 dagtecknade propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1934/1935 har Kungl. Maj:t *dels* under femte huvudtiteln (punkt 40 av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, i riksstaten för budgetåret 1934/1935 beräkna det ordinarie förslagsanslaget till skyddsuppfostran till 565,000 kronor, *dels ock* bland utgifterna för kapitalökning (bilaga 3, punkt 1, av nämnda protokoll) föreslagit riksdagen att, i avbidan på blivande propositioner i ämnet, till kapitalökning å fonden för låneunderstöd för budgetåret 1934/1935 beräkna ett reservationsanslag av 180,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avläten, den 9 mars 1934 dagtecknad proposition, nr 213, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för sistnämnda dag, föreslagit riksdagen att *dels* höja det ordinarie förslagsanslaget till skyddsuppfostran, nu 560,000 kronor, med 5,000 kronor till 565,000 kronor;

dels medgiva, att från nämnda anslag må i enlighet med av departementschefen angivna grunder utgå hyra, ersättningar och bidrag för de av Jönköpings läns landsting och stiftelsen Drottning Sophias skyddshem planerade skyddshemmen för ungdom i åldern 18—21 år;

dels godkänna de av departementschefen i övrigt förordade ändringarna i grunderna för anslaget användning;

dels medgiva, att Jönköpings läns landsting för utförande i angivet syfte av om- och tillbyggnad av landstingets nuvarande skyddshem i Höreda socken må i huvudsak på de av departementschefen förordade villkoren beviljas ett lån av högst 30,000 kronor;

dels ock till lån för nyssnämnda ändamål för budgetåret 1934/1935 bland utgifter för kapitalökning under rubrik »Statens utlåningsfonder: Fonden för låneunderstöd» anvisa ett reservationsanslag, att utgå av lånemedel, av 30,000 kronor.

Från anslaget till skyddsuppfostran, som från och med budgetåret 1925/1926 varit uppfört i riksstaten, bestridas *dels* statsbidrag till barnvårdsnämnder och skyddshem jämlikt kungörelsen den 8 maj 1925 (nr 131) om statsbidrag

till vissa kostnader enligt lagen om samhällets barnavård, dels de hyresbelopp m. m., den fyllnad av statsmedel samt de ersättningar för icke belagda platser, vilka enligt av riksdagen godkända avtal med vissa enskilda institutioner om anordnande av skyddshem skola utgå av statsmedel, dels bidrag — till belopp av 41,100 kronor — till avlöningar åt vissa befattningshavare vid ett av dessa skyddshem, nämligen åkerbrukskolonien Hall, dels ock arvode till skyddshemsinspektören.

I särskild proposition, nr 212, har Kungl. Maj:t framlagt vissa lagförslag, bland dem förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 12 juni 1885 angående lösdrivares behandling samt förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård. Medan enligt gällande bestämmelser i lösdrivarlagen personer under 18 år ej må behandlas såsom lösdrivare, skulle enligt förstnämnda lagförslag angivna åldersgräns höjas till 21 år. Samtidigt skulle enligt det senare lagförslaget — i motsats till vad nu är fallet — barnavårdslagen bliva tillämplig jämväl å personer mellan 18 och 21 år.

Lagändringarna, som skulle träda i kraft den 1 januari 1935, nödvändigöra anordnandet av särskilda skyddshem för vanartade personer i åldern 18—21 år. Inom socialdepartementet har därför utarbetats förslag till avtal angående inrättandet av två dylika hem. Platsbehovet har beräknats till 30 för ynglingar och 25 för flickor.

Det ena förslaget avser överenskommelse mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Jönköpings läns landsting rörande mottagande av för skyddsuppfostran omhändertagna ynglingar i åldern 18—21 år. Sedan 1907 års riksdag därtill lämnat sitt medgivande, har Kungl. Maj:t genom brev till domänstyrelsen den 14 juni samma år till nämnda landsting avgiftsfritt upplåtit nyttjanderätten till viss del av kronoegendomen Långanäs nr 1 i Höreda socken i Jönköpings län under förutsättning, att landstinget övertog ansvaret för upprätthållande å egendomen av en därstädes anordnad uppfostringsanstalt. I brevet stadgades bland annat att, därest Kungl. Maj:t skulle finna uppfostringsanstalten ej handhavas på sådant sätt, att den uppfyllde det med densamma åsyftade ändamålet, eller att egendomen vanhävdades eller att den erfordrades för annat ändamål, landstinget skulle vara skyldigt att efter uppsägning avträda egendomen till kronan å laga fardag utan rätt till ersättning för å densamma vidtagna förbättringar eller eljest därå nedlagda kostnader. Ifrågavarande anstalt, som numera benämnes skyddshem, är alltjämt i verksamhet.

Beträffande innehållet i det uppgjorda avtalsförslaget, som godkänts av landstingets förvaltningsutskott, får utskottet hänvisa till propositionen nr 213, sid. 3—5.

Det andra förslaget avser överenskommelse mellan Kungl. Maj:t och kronan samt stiftelsen Drottning Sophias skyddshem rörande mottagande av för skyddsuppfostran omhändertagna flickor.

Nämnda stiftelse har för närvarande ett skyddshem i Stockholm, beräknat

för tio sådana vanartade flickor, som på grund av ålder eller vanartens beskaffenhet icke lämpligen kunna uppfostras i vanliga skyddshem. Genom brev den 12 juni 1925 har Kungl. Maj:t fastställt överenskommelse rörande mottagande å detta skyddshem av ifrågavarande flickor. Därvid stadgades bland annat, att stiftelsen skulle för nyanordningar och förbättringar å den för ifrågavarande ändamål avsedda fastigheten i Stockholm uppbära ett lån av statsmedel å 10,000 kronor under villkor att lånet skulle återgäldas i samband därmed, att avtalet upphörde att gälla utan att nytt avtal träffades mellan staten och skyddshemmet rörande skyddshemselevers mottagande.

Avtalsförslaget återfinnes i propositionen nr 213 å sid. 5 och 6, vartill utskottet får hänvisa.

Departementschefen anför i detta sammanhang i huvudsak följande:

»De förslag till avtal, för vilka redogörelse här lämnats, synas erbjuda en för staten ekonomiskt fördelaktig lösning av frågan om anskaffande av skyddshem för det klientel, som nu föreslås skola hänföras under en utvidgad barnavårds- och ungdomslagstiftning. Det lärers ock kunna förutsättas, att skyddshemmen vid bifall till de föreliggande förslagen komma att anordnas på ett ur vårdsynpunkt tillfredsställande sätt. Huruvida de tio platser för vanartade flickor under 18 år, som enligt det nuvarande avtalet med stiftelsen Drottning Sophias skyddshem stå till förfogande men jämlikt det nya avtalet ej vidare finnas tillgängliga, behöva ersättas torde få bero på erfarenheterna av den nya lagstiftningens tillämpning. Enligt denna lagstiftning skall nämligen överflyttning under vissa förutsättningar kunna äga rum ej blott från skyddshem för äldre till skyddshem för yngre utan även tvärtom. Först sedan lagstiftningen någon tid varit i tillämpning, torde behovet av nya platser för yngre kunna närmare bedömas.

Vad angår bestämmelserna i förslagen ansluta de sig nära till gällande föreskrifter i de avtal, vilka efter tillkomsten av lagen om samhällets barnavård i åtskilliga fall ingåtts mellan kronan samt enskilda angående anordnande av skyddshem, och de synas mig icke vara av beskaffenhet att föranleda någon erinran från min sida. Jag tillstyrker följaktligen till en början, att ett lån utlämnas till Jönköpings läns landsting å högst 30,000 kronor för anordnande av skyddshemmet för ynglingar. Medel härför torde böra beredas från ett bland utgifter för kapitalökning under rubrik »Statens utlåningsfonder: Fonden för låneunderstöd» uppfört anslag. Anslagsbeloppet har som förut nämnts tagits i beräkning i statsverkspropositionen.

Den årliga ersättning av 2,000 kronor, som staten enligt avtalet med stiftelsen Drottning Sophias skyddshem skall erlägga, motsvarar närmast den hyra, som skall utgå enligt avtalet med Jönköpings läns landsting och som jämväl förekommer i åtskilliga äldre avtal av liknande slag.

En nyhet i avtalen är bestämmelsen om att för varje elev, som första gången intages i vederbörande skyddshem, skall utgå ett beklädnadsbidrag av 150 kronor. En dylik bestämmelse lär emellertid vara av behovet påkallad.

Enligt avtalen skall staten vidkännas åtskilliga kostnader. Detta är fallet med utgifterna för hyra, för inackorderingsersättning, för beklädnadsbidrag och för ersättning för icke belagda platser enligt avtalet med Jönköpings läns landsting samt med utgifterna för den årliga ersättningen å 2,000 kronor ävensom för beklädnadsbidrag och för icke belagda platser enligt avtalet med stiftelsen. Samtliga de nu nämnda kostnaderna torde böra gäldas av anslaget till skyddsuppfostran och utbetalas direkt till landstinget respektive stiftelsen.

Avtalsförslagen innehålla icke någon föreskrift om vem som skall betala elevavgifterna, högst 1,200 kronor om året för elev som uppfostras inom skyddshemmet och högst 350 kronor om året för villkorligt utskrivnen elev. Av vad jag i det föregående anført framgår, att dessa avgifter i sista hand skola åvila statsverket. I likhet med vad som gäller för de nuvarande skyddshemmen, torde staten av nämnda avgifter böra betala 200 respektive 50 kronor till skyddshemmen och kommunerna förskottera återstående belopp, varefter kommunerna skulle äga erhålla ersättning för sina utgifter genom länsstyrelserna. Ersättningen torde därvid böra bestridas av anslaget till skyddsuppfostran.

De personer, som intagas å ifrågavarande skyddshem, torde i ganska stor utsträckning behöva underkastas undersökning och observation av läkare för bedömande av deras tillstånd i psykiskt hänseende. För att sätta skyddshemmen i tillfälle att anlita för ändamålet erforderliga läkare torde skyddshemmen böra tillerkännas särskilda bidrag. Dessa bidrag synas lämpligen kunna bestämmas till 1,500 kronor för år vid skyddshemmet för ynglingar och 1,200 kronor för år vid skyddshemmet för flickor. Bestämmelser i nu berörda hänseenden torde böra inflyta i de slutliga avtalen. Även dessa bidrag böra utbetalas från anslaget till skyddsuppfostran.

Statsverkets årliga kostnader för vården å ifrågavarande två skyddshem skulle vid bifall till de av mig förordade avtalen och under förutsättning att skyddshemmen komme att vara ständigt fullbelagda kunna uppskattas på ungefär följande sätt.

	Skyddshemmet för	
	ynglingar (30 vårdplatser)	flickor (25 vårdplatser)
Hyra eller motsvarande ersättning.....	1,350	2,000
Ersättning för inackordering i annat skyddshem	1,600	—
Elevavgifter.....	36,000	30,000
Beklädnadsbidrag, högst	4,500	3,750
Sjukvårdsbidrag	1,500	1,200
	44,950	36,950

Samtliga dessa kostnader skulle drabba anslaget till skyddsuppfostran.

Utgifter i anledning av den föreslagna lagstiftningen kunna såsom framgår av vad förut anført uppskattas för statsverket, jämväl då vanartad ungdom, som omhändertagits för skyddsuppfostran, intages i allmän upp-

fostringsanstalt eller överlämnas till enskilt hem, arbetshem eller liknande anstalt. I förra fallet torde utgifterna få bestridas från anslag under andra huvudtiteln, medan i de senare fallen kostnaderna torde få förskottas av kommunerna och sedermera efter beslut av länsstyrelserna ersättas av anslaget till skyddsuppfostran. Därest barnavårdsnämnd i samband med verkställighet av beslut om skyddsuppfostran skulle få vidkännas resekostnader, torde ersättning härför jämväl böra gäldas av anslaget till skyddsuppfostran. Detsamma lärer böra gälla beträffande dylika utgifter vid förändring i vården såsom överflyttning från en anstalt till en annan samt vid utskrivning.»

Anslagsbeloppet till skyddsuppfostran har, såsom nämnts, för nästa budgetår beräknats till 565,000 kronor. I fråga om de olika belopp, som ingå i beräkningen, må nämnas, att i statsbidrag till barnavårdsnämnderna upptagits 166,000 kronor och i statsbidrag till skyddshemmen 254,000 kronor, motsvarande en beläggning av i genomsnitt 81,5 procent av de skyddshemsplatser, som under budgetåret beräknas vara tillgängliga.

I beräkningen ingå däremot icke sådana utgifter, vilka skulle bli en följd av de föreslagna förändringarna i lagen om samhällets barnavård och de i anslutning därtill uppgjorda avtalen angående anordnande av nya skyddshem. Utgifter av sagda slag torde nämligen allenast i så ringa mån kunna komma att belasta anslaget för nästa budgetår, att de icke behöva föranleda någon höjning av anslaget utöver den förut ifrågasatta.

Utskottet erinrar om att riksdagen numera bifallit Kungl. Maj:ts i propositionen nr 212 framlagda lagförslag såväl i princip som, med undantag för en enda punkt, i fråga om dess detaljer. Då utskottet funnit sig böra tillstyrka vad Kungl. Maj:t i förevarande proposition, nr 213, i skilda hänseenden föreslagit riksdagen, får utskottet hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må

a) höja det ordinarie förslagsanslaget till skyddsuppfostran, nu 560,000 kronor, med 5,000 kronor till 565,000 kronor;

b) medgiva, att från nämnda anslag må i enlighet med av departementschefen angivna grunder utgå hyra, ersättningar och bidrag för de av Jönköpings läns landsting och stiftelsen Drottning Sophias skyddshem planerade skyddshemmen för ungdom i åldern 18—21 år;

c) godkänna de av departementschefen i övrigt förordade ändringarna i grunderna för anslagets användning;

d) medgiva, att Jönköpings läns landsting för utförande i angivet syfte av om- och tillbyggnad av landstingets nuvarande skyddshem i Höreda socken må i huvudsak på de av departementschefen förordade villkoren beviljas ett lån av högst 30,000 kronor;

e) till lån för nyssnämnda ändamål för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 30,000 kronor.

Beträffande sättet för beredande av täckning för sistnämnda anslag kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande.

Stockholm den 5 juni 1934.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Hamrin, Lindblad, Bergqvist, Olof Olsson, Svensson* i Kompersmåla, *Nilsson* i Malmö, *Borell, Oscar Olsson, Alexander Nilsson, Nylander, Jonsson* i Lycksele och *Sandén*; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Jansson, Strindlund, Törnkvist* i Karlskrona, *Jeppsson, Andersson* i Höör, *Persson* i Falla, *Andersson* i Prästbol, *Norsell, Skoglund, Aronson* och *Svedberg*.
